

PETAR STRČIĆ, Štampana riječ o otporima i borbama.

Radnički antifašistički komunistički i narodnooslobodilački pokret Istre, Kvarnerskog primorja i Gorskog kotara. Prilog bibliografiji. Knjige i brošure. Centar za historiju radničkog pokreta i NOR-a Istre, Hrvatskog primorja i Gorskog kotara – Rijeka 1980.

Na početku prošle, 1980, godine u izdanju Centra za historiju radničkog pokreta i NOR-a Istre, Hrvatskog primorja i Gorskog kotara u Rijeci objavljena je knjiga Petra Strčića pod naslovom »Štampana riječ o otporima i borbama«. Tema je te knjige, bibliografskog karaktera, koja svakako zaslužuje posebnu pažnju, radnički, antifašistički, komunistički i narodnooslobodilački pokret Istre, Kvarnerskog primorja i Gorskog kotara. Pojava takve bibliografije prvi je pokušaj u nas, da se javnosti detaljnije prezentiraju knjige i brošure, zbirke, katalogi, časopisi i zbornici (bibliografija obrađuje knjige, brošure, te navodi zbirke, kataloge, časopise i zbornike samo s naslovima i početnom godinom izlaza), koje tretiraju spomenutu problematiku na tome dijelu SR Hrvatske. Njezin je osnovni cilj da prikupljenom građom pruži solidnu osnovu za daljnje istraživanje na tome polju, koje je neobično važno za našu povijesnu, ekonomsku, političku i kulturnu znanost. Uz to bibliografija ukazuje na bogatstvo pisane riječi tiskane u našoj i u nekim stranim zemljama o spomenutoj problematici. Izbor, koji je autor bibliografije, inače vrstan poznavalac povijesnog razvoja zapadnog dijela Hrvatske dao, šireg je karaktera od inače u nas uobičajenog. Polazeći od pretpostavke da se ne može govoriti o radničkom, antifašističkom, komunističkom i narodnooslobodilačkom pokretu, a da se ne zabilježe i neki naslovi, koji uz ostalo upozoravaju i na ekonomski i socijalni položaj radničke klase, na uzroke, nastajanje, razvoj i propast fašizma na tome geografskom području, na interes Hitlerova Reicha itd., autor je prilično prostora posvetio i toj literaturi. Iz sličnih razloga, autor je upozorio i na neke edicije koje svojim sadržajima zalaze u razdoblje prvog i drugoga svjetskog rata, odnosno u prve godine poslije završetka tih svjetskih oružanih sukoba, kad se vodila intenzivna diplomatska i druga borba oko zapadnojugoslavenskih područja.

Prezentirani radovi objavljeni su na više jezika jugoslavenskih naroda i narodnosti, te na nekim stranim jezicima. Teritorijalno, bibliografija obuhvaća zapadno područje SR Hrvatske, odnosno kraj koji danas obuhvaća područje Zajednice općina Rijeka. Pod pojmom Istra autor razumijeva onaj dio Istarskog poluotoka koji je u sastavu SR Hrvatske, ali zbog isprepletenosti povijesnih zbivanja dani su naslovi i nekih radova koji govore o slovenskom dijelu Istre, odnosno i o susjednim krajevima — dijelovima SR Slovenije i Republike Italije. Pod Kvarnerskim primorjem obuhvaćeni su i današnja Rijeka i otoci (Pag i Rab), dakle šire područje od tzv. Hrvatskog primorja. Pod imenom Gorski kotar obuhvaćena su današnja tri općinska područja — Čabar, Delnice i Vrbovsko, s time da se upozorava i na dio literature koja govori o Ogulinskom području, te o Gornjem kraju i o Brinju, s obzirom na bliskost povijesnih zbivanja u tim krajevima.

Edicije prezentirane u toj bibliografiji tiskane su uglavnom u periodu 1941—1979. godine. Dio edicija tiskan je i u periodu između dva svjetska rata, a posebnu pažnju zavređuju edicije tiskane potkraj prošloga stoljeća. Autor upozorava i na neke edicije objavljene poslije rata u Italiji, i na neke tiskane u Austriji i SR Njemačkoj, a u kojima se nailazi na mnoge podatke, osobito o njemačkoj okupaciji u razdoblju od 1943. do 1945. godine. Takvo prikupljeni radovi doista čine ne samo prvi potpuniji izbor već i prvu cjelovitiju bibliografiju o spomenutoj problematici u zapadnoj Hrvatskoj uopće.

Bibliografija na 139 stranica obuhvaća oko 1570 bibliografskih jedinica, među kojima se neke u nas prvi put spominju. Podijeljena je u dva dijela. Prvi dio objavljen je 1979. godine u »Historiji«, sv. 2, zborniku Centra za historiju radničkog pokreta i NOR Istre, Hrvatskog primorja i Gorskog kotara u Rijeci, str. 321—431; naslov toga rada »Radnički antifašistički, komunistički i narodno-oslobodilački pokret Istre, kvarnerskog primorja i Gorskog kotara« sada je podnaslov te knjige. Drugi dio bibliografije zapravo je dopuna prvog dijela. Autor je pri daljnjem istraživanju naišao na nekoliko desetaka novih jedinica, a istraživanja proširio do kraja 1979. godine, te prikupljeni materijal sredio kao drugi dio te bibliografije.

Bibliografske jedinice u oba dijela svrstane su abecednim redom.

Na kraju je bibliografije kazalo imena i mjesta, što korisniku omogućava još veću komunikativnost s pojedinim autorom i mjestom.

Jedna je od malobrojnih zamjerki Bibliografiji to što su bibliografske jedinice dane samo s bibliografskim opisom, bez anotacije. Međutim bez obzira na tu primjedbu, možemo s pravom zaključiti da je knjiga Petra Strčića »Štampana riječ o otporima i borbama« zaista značajan doprinos naporu da se što kompletnije ukaže na rezultate istraživanja povijesti radničkog, antifašističkog, komunističkog i narodnooslobodilačkog pokreta na području Istre, Kvarnerskog primorja i Gorskog kotara. Autor je tom Bibliografijom popunio veliku prazninu u našoj stručnoj literaturi, pružio uvid u niz do sada nepoznatih ili manje poznatih naslova, te tako mnogima omogućio kraći put u njihovom znanstvenom istraživalačkom radu.

Marija Sentić

VUKAŠIN KARANOVIC, Moslavački partizanski odred u izdanju Skupštine općine i SUBNOR-a Kutina, 1981.

Narodnooslobodilačka borba naroda Moslavine, osobito njen vojni dio, dobila je u pukovniku Vukašinu Karanoviću svog povjesničara. Poslije monografije o Drugoj moslavačkoj brigadi autor je sudu javnosti predao monografiju »Moslavački partizanski odred 1941—1945«, opsežno djelo s više od 600 stranica, kao rezultat višegodišnjih napora na prikupljanju, selekciji, sistematizaciji i obradi izvorne građe.

Gdje nije bilo dokumenata, ili su se oni koji su postojali pokazali nedostatnima, autor je obavio opsežna konzultiranja s preživjelim sudionicima pojedinih